

3. Орлов Ю.А. Крах империи-фашистской пропаганды в период войны против СССР. СПб.: КСД. – М.: Изд-во Мемуаров, 2007. – 176 с.
4. Wolfgang Weiz «Baumgarten». Die slavischen Elemente in der deutschen Propaganda gegen die Sowjetunion. Wolfgang Weiz // Deutsche Slavische Zeitschrift. Krieg und Frieden 1941–1993. [Hrsg. Adolf Jurek] (Hrsg.) – Tübingen: J.B Metz, 1995. – S. 173–201.
5. Коваль М.В. Україна в Другій світовій і Великій Британії війнах (1939–1945 рр.). Коваль М.В. – К.: Видавничий дім «Академічний», 1999. – 226 с.
6. Мельников Н.А. История информационных войн. В 2 ч. / Н.А. Мельников. СПб.: ООО «Издательство «Лань», 2003. – 312 – 2003. – 229 с.
7. Михайлюк М.В. Інформаційна пропаганда в Другій світовій війні. Михайлюк М.В. // Український історичний журнал. – 2006. – № 1. – С. 131–144.
8. Гринь І.М. Інформаційна пропаганда на дунайському фронті в часі війни в Україні (Окупаційні месенджери та ефективність). Гринь І.М. // Український історичний журнал. – 2009. – № 2. – С. 123–132.
9. Коваль М.В. Українська культура в її діалогі з німецькою пропагандою в часі війни. Коваль М.В. // Український історичний журнал. – 1993. – № 9. – С. 13–25.
10. Bundesarchiv (Berlin). – B. 6/206.
11. Bundesarchiv-Militärarchiv (Tutzing). – RH 19 V/ 95.
12. Мюллер Н. Вернеке в оккупация (1941–1944) / Мюллер Н. // пер. с нем. / Под ред. А.Климова. – М.: Кареница, 1974. – 387 с.

Титаренко Д.М. «Немецкая пропаганда в Украине должна осуществляться...»: цели нацистской пропаганды в Украине в свете немецких документов

В публикации основаны на материалах Федеральных архивов Германии, предпринята попытка детерминировать содержание основных программных документов, которые определяли направления нацистской пропаганды на территории Украины. Акцентируется внимание на том, что нацистская пропаганда с целью повышения своей эффективности и достижения поставленных целей политическая цель должна была учитывать историческое прошлое Украины с точки зрения населения на оккупированной территории.

Ключевые слова: политика, пропаганда, директива, общественное сознание, нацистская оккупация.

Tytarenko, D.M. «Nimets'ka propaganda v Ukraïni musyt' zdijsnjuvatysja...»: the aims of German propaganda in Ukraine in the light of German documents

In the article, based on the materials of the Federal archives of Germany, the attempt to characterize the documents, which determined the content and the trends of the Nazi propaganda in Ukraine during the World War II, was made. It is emphasized that the propaganda of Nazis was forced the history of Ukraine and the expectations of the people to take in the account.

Key words: policy, propaganda, directive, social consciousness, Nazi occupation

УДК: 327.54(73)

Худолій А.О.

Аналіз зовнішньополітичного курсу Б. Клінтона

Проаналізовано зовнішньополітичний курс адміністрації колишнього президента США Б. Клінтона. Розглянуто основні моменти зовнішньої політики американського президента під час його перебування при владі. Обґрунтовано ключові поняття зовнішньої політики США протягом 1993–2001 років. Вивчено та описано політичні погляди американського президента та мотивацію його політичних кроків.

Ключові слова: зовнішня політика, конфлікти, пареметрії, договір, контроль.

В умовах ключової ролі США набуває актуальності дослідження мотивацій та поглядів, що впливають на політику американських президентів. Виходом є проаналізування політичних кроків американських політиків, що впливають не тільки на європейську, але й геополітичну ситуацію.

Власне актуальним і раніше не досліджуваним виявляється аналіз політичних послідов за чинності, що впливають на зовнішню діяльність американського політика, колишнього президента США Б. Клінтона.

Зовнішню політику Б. Клінтона досліджувало чимало науковців, які акцентували увагу на різних аспектах цієї проблеми. Серед них слід окремо виділити політично-географічний аналіз діяльності американських президентів за працями О. Сторової-Гартман [2], політичний аналіз американських політиків за працями З. Бжезінського [1], Г. Кесслера [4]. Історичні аспекти зовнішньої політики США за працями Е.О. Іванової [3], осмислення геополітичної ситуації у працях М.М. Лебедєвої [6], М. Пареллі [7], С.Н. Кононатової [5], В.О. Русівітнікова [8] тощо.

Однак політичні погляди Б. Клінтона та мотиви, що суттєво впливали на формування зовнішньої політики залишалися поза увагою науковців. Ми об'єктивно можемо сподіватися у висвітленні зовнішньополітичної діяльності президента Б. Клінтона за умов зміни стратегії та формування нового політичного курсу США протягом 1993–2001 років.

Метою даної статті є з'ясування тих чинників, що сприяли формуванню умовностей президента Б. Клінтона зовнішньої політики США,

Поставлена мета переобирає вирішення таких завдань:

- Виявити та описати політичні погляди та переконання експрезидента США Б. Клінтона, що впливали на формування зовнішньої політики країни;

- Здійснити аналіз зовнішньополітичного курсу колишнього американського президента.

В. Клінтона, який заступив на посаду президента в 1993, перебував на посту до 1997, а потім з 1997 по 2001 рік. Клінтон вибрав ветерани попередньої демократичної адміністрації для того, щоб допомогти посаді в його адміністрації. Більшість адміністрації президента Клінтона, отримувала центристських поглядів на зовнішню політику. Вони приїли, що світ змінився після холодної війни. Вони вважали, що США відігравали провідну роль у світі і були єдиною наддержавою, і що глобалізація та торгівля експансії були важливими моментами зовнішньої політики. Вони також пішли в шістьовому світу для досягнення своєї мети [20, с.321].

У 1993 міжнародні проблеми для американського президента здавалися винятковими з часом зруйнованої Берлінської стіни. Він висміював попереднього президента за спроби втиснути американські ідеї в післявоєнному Іраку та Китаї після придушення демократії на площі Тяньаньмень. Він звинувачував Біллі Дім за заграження зі старою комуністичною владою у Китаї [12, с.138]. Поку втримало, що економічні санкції були відповідним заходом для впливу на порушення громадянських прав у Китаї. Короткі кажучи, мексиканський губернатор видавав себе за дослідженого у міжнародній політиці президента, реаліста, якому не був притаманний американський ідеалізм і який вів у поширенні демократії за кордоном. Проте, обійнявши посаду президента, без досвіду міжнародних відносин, Білл Клінтон шукав допомоги в інших стосовно питань зовнішніх зв'язків. Президент вибрав Уоррена Крістофера своїм Державним Секретарем, зважаючи на його досвід у держдепартаменті адміністрації Дж. Картера [14, с.58].

У своїй інавгураційній промові Б. Клінтон виступив двоє про зростаючу міжнародну роль США. Він вжив стандартну вже зараз фразу про те, що Вашингтону слід віддатися до воєнних засобів коли «кинуто виклик нашим життєвим інтересам». До того ж 42 президент США виступав зауваження Вільсона про те, що Америка не стоїть на остороні, якщо буде кинуто виклик міжнародній співлуноті, то «ми будемо діяти шляхом згуртованої дипломатії доки це буде можливо, а коли необхідно то й застосуємо силу» [9, А11]. Цього жазвою американський президент відзначив роль глобального охоронця порядку від імені міжнародної співлуноти. Насправді президент унішав міжнародних справ на початку своєї політичної кар'єри, передавши обов'язки своїм підлеглим [13, А5]. Закордонна політика не привертала увагу Клінтона доки вона не торкалася національної економіки. Тому здавалося, що період по закінченню холодної війни дав можливість осягнути економіку шляхом постієнної міжнародної торгівлі. Цей підхід перерік у коннекції з глобалізацією, яка стала на порядку

дзичному у ході його правління. Романи по тому, ходи радикальний Іслам дав початок тероризму, глобалізація стала важливим чинником, що спричинила крипану реакцію проти глобальної торгівлі, західних цінностей та універсальної демократії, тому що вона стала загрожувати досмітам Ісламського екстремізму [14, с.59].

Політика антитероризму яку проводив президент Клінтон була ознакою того, що президент мав намір покращити стосунки з прихильниками односторонньої політики. Хоча, в деяких ситуаціях він застосував принцип багдосторонньої політики, особливо в питанніх контролю за озброєнням та міжнародного завою [10, с.246]. Ашент Клінтона на співробітництві з ООН був іншою сферою конфлікту між президентом та прихильниками односторонньої політики. Між 1992 та 1996 роками Клінтон намагався використати ООН для досягнення певних американських цілей за кордоном. Починаючи з 1996 року консерватори розпочали агресивно критикувати участь США в ООН. Критика стосувалася надто великих внесків та ще й здійснення міротворчих місій (до 1996 року американський уряд заборгував ООН 1 мільярд доларів). У широкому аспекті американські політики відкидали питання і виключили заперечення співробітництва між США та ООН. Консерватори зазначали, що ООН не виконує своїх функцій і добивається всього, що, в свою чергу, негативно відбивається на американському суверенітеті та обмежує «силу США [10, с.251]. Президент та його радники були переконані, що ООН відігравала важливу роль в узаконенні застосування сили США і стояли на тому, що його членство було необхідним для встановлення міжнародних норм співпраці. У 1999 році стосунки між США та ООН продовжували погіршуватися, оскільки борг США зостав, то інші делегації попередили, що США втрачать місце в Генеральній Асамблеї, якщо не покриють борг. США заплатили значну частину боргу ООН в 1999 та 2000 роках [10, с.252].

Інший конфлікт виник через Міжнародний Кримінальний Суд (МКС), орган, що відповідав за переслідування військових злочинців по всьому світі. Ідея полягала в міжнародній кооперації по дотриманню прав людини і базувався на принципах нового світового порядку. Клінтон спочатку її підтримував, проте Пентгон вимагав гарантій того, щоб американські військові, які вчинили військові злочини були притягнуті до американських судів а не судів тих країн, де вони вчинили ці злочини. Опівданий примусом Клінтона змінив свою думку і до кінця 1997 року американські посадовці вимагали щоб Рада Безпеки наклала вето на переслідування військових, що вчинили злочини під час здійснення міротворчих операцій [10, с.252].

Воснові консервативної ворожості до ООН та МКС був зростаючий односторонній погляд і підхід до вирішення питань у зовнішній політиці. Захищаючи американську свободу дії та борючись невпевної, нестійкої ситуації в світі, американські політики виступали проти будь-яких заходів, що могли обмежити застосування сили США. Їм здавалося, що

в односторонньому світі єдиною загрозою американській безпеці було не існування зброєвої, а можливість того, що диктатори (які) можуть не вистачити сили волі застосувати сили, можливо, й одностороннім способом. Відставу 1990-х вони стверджували, породив хабибу обманку багностороннього шляху до вирішення питань у зовнішній політиці. Така політика завжди невдачі, оскільки не попередила небезпек з якими зіткнулася нашія. До кінця 1990-х такий підхід був популярним серед політичних оглядачів. Прихильники цієї точки зору доклали зусиль до того, щоб створити конфлікти через замінені інші потуги і до певної міри їм вдалося добитися успіху в переорієнтації американської політики в напрямку більш неадекватності у питаннях зовнішньої політики [10, с. 198–247]. Зростаючи опозиція консервативної крила американських політиків привнесла як наслідок безладу, який існував в зовнішній політиці Клінтона.

Президент Клінтон не мав конкретної програми та конкретної зовнішньої політики, тому його опоненти чинили опір його пропозиціям. В певні моменти між 1997 та 2000 роками окремі групи політичних атрасій та певні громадянські інтереси до питань зовнішньої політики чинили опір президенту в питаннях що стосувалися самої основної зовнішньої політики. Цей зусилля привели до формування настрою закінчення холодної війни, зменши вплив кожного питання порядку денного президента, і привели до формування одностороннього підходу до вирішення питань зовнішньої політики кінця 20-го століття [10, с. 256].

Міра і контроль над зовнішньою політикою стали очевидними в обговоренні договору по національній ракетній обороні (НРО) та анти-балістичних ракетах (ДАБР). У 1993 році Клінтон намагався побороти американсько-російські стосунки, припинити дію двох Стратегічної Оборони Іншітати періоду Рейгана. Ця була обов'язковою ракетної оборони була призначеною, хоча початок з першої війни в Перській Затові 1991 р. стало зрозумілим, що США та їх союзники в інших регіонах засталися вразливими до ракетних атак. США планували підписати договір по ракетній обороні з такими союзниками як Японія та Ізраїль, щоб досягнути загрозу від ракет малого та середнього радіусу дії. У 1996 та 1997 роках адміністрація досягла розуміння з Єльциним, що дозволило США увкласти договір по ракетній обороні не порушуючи Договору по Анти-балістичним ракетах (ДАБР). Намагаючись притупити стосунки з Росією виходячи з розширенням НАТО і питанням Косово, президент хотів здійснити іншу політику, що певно б змінили політико-кремльських прихильників жорсткого курсу. Агресивно палантовані політиками Пентатон виступали за вклєння програми національної ракетної оборони (НРО), проте Клінтон бачив, що це заввадить стосункам між США та Росією. Намагаючись притупити договір по анти-балістичним ракетах і втримати контроль над зовнішньою політикою Клінтон погодився на компроміс. Адміністрація намагалася втримати баланс між стурбованістю Конгресу та Росії. Мета Клінтона полягала в модифікуванні вихідній обох сторін, він намагався переконати росіян переробити договір ДАБР,

в Конгрес у принципі чогось, на випадок найвищої необхідності НРО. Проте, навіть його пом'якшені описи не змогли переконати Єльцина та його наступника Владоміра Путіна. Москва мала досить тендіт стосунки з Іраком та Іраном двома країнами, що входили до списку США як одні з країн, що володіють балістичними ракетами, та Путін просто не вірив в те, що загроза ракетного удару була настільки страшною, що загрозувала безпеці США. А коли Клінтон здійснив останню спробу переконати Путіна в дробити поправку до ДАБР у 2000 році, то російський президент уникнув відповіді [21, с. 375–396].

Дейтоновська дипломатія. Коли сталася війна в Югославії, то незважаючи на складну ситуацію і розбіжність поглядів в адміністрації Клінтона, президент дійшов висновку, що США не можуть стояти осторонь спостерігаючи як балканська тригандя дестаблізувала Європу. Щодо поглядів самого Клінтона, то він схилився до думки про застосування власної сили, що не було пригаминно його першому терміну перебування на посаді президента. Криза в Боснії та Руанді переконали президента в необхідності застосувати військову силу як антидот балканському кризу [11, с. 632–633]. Президент Клінтон хотів стабілізувати Європу, зміцнити американську солідарність з союзниками по НАТО та зберегти спадковість ефектності президентської влади вдома [14, с. 112].

Незважаючи на саміт в Рамбуль'ї у питання мирного врегулювання косовського конфлікту стало ще одним підтвердженням максими Клаузевица про те, що війна є продовженням політики іншими способами. НАТО вдалося до застосування сили, щоб віддати в життя політичне рішення 24 березня 1999 року, розірвавши другу американську військову інтервенцію на Балканах, випередивши ватонську коаліцію. З військової точки зору, сама операція була з помилками. Перші атаки спричинили захлест руйнування. Замість цього атаки поступово зростали, від 400 літаків на початку, до 1000 в кінці на відміну від масованого удару у першій війні в Перській Затові, коли 2700 літаків нанесли бомбовий удар на протязі першого тижня [18, с. 181–232]. Американська ватонська сила здійснили 40% від усіх вильотів, за підтримки Франції, що забезпечила єго атаків, здійснивши друге місце після США у цій кампанії. Америка домінувала в веденні внутрішньої війни, оскільки вона сама володіла розвідувальною інформацією і опалдувала ситуацію. Разом з однією можливістю втрат 91% планів було випаєнено завдяки розвідувальним даним США [14, с. 113]. Військова стратегія США передбачала руйнування електричних, водних і виробничих потужностей разом з знищенням ворожої сили і техніки. Вибрані мости, мости і електростанції визначало і мисливі помилки і жертви серед цивільних. Приблизно оцінка втрат цивільних коливалася між 500 і 2000, вклє 6000 поранених [16, с. 258].

Коаліція і військова дипломатія. Дипломатія є ватоним чинником, та в умовах війни вона перебуває критичної, вичеткової ролі. Незважаючи на конфлікти між членами НАТО, альянс тримався, не розпався. Окрім НАТО, у США, проблеми виникли і з Росією, оскільки напруження у

сосунок знову могло привести до ситуації конфронтації холодної війни. Стробиу Телбот, який за послдовними обов'язками відповідав за російсько-американські відносини, найініше висловив, що бомбардування Косово «були найжорстокішою, найнебезпечнішою і найбільш нерозсудливою кризою в американсько-російських стосунках за весь період після холодної війни» [21, с. 297]. Держдепартамент Клінтона і нині – президент Ел Гор мали складитися з Росією з того моменту, як прийшли до влади. Разом з Віктором Чорномірдиним, Гор співпрацював у створенні американсько-російській комісії економічної та техніко-виробничої співпраці щодо розвитку торгівлі та інвестицій з Росією. Як наслідок, адміністрація Клінтона виділила 6,5 мільярда доларів на розвиток Росії у 1997 році, не рахуючи сотні мільярдів, що вже вклали в розвиток країни. Клінтон і російські політики підписали угоду, згідно з якою Росія мала стати дружньою і стабільною країною, якщо не близьким союзником [14, с. 116].

Російсько-американські тертя різко загострили після початку бомбардувань. Депутати Думи вимагали від Єльцина послати добровольців до Югославії, і Кремль відкликав своїх представників з НАТО. Та, Росія не погрожувала своїм стосункам ні з одним ні з США. Вихід було знайти в Підписанні Акт на протязі 1997 року між НАТО і Росією, який передбачав регулярні консульські між Кремлем і штабом НАТО з метою уникнути тертя. Єльцин хотів зберегти стосунки та економічні вигоди від співпраці з Заходом [14, с. 116].

США знали, що Москва робила спробу протипоставити бомбардування телефонуючи в столиці країн Європи, членів НАТО. Коли НАТО все ж таки витримало штурм внутрішніх незгод через війну у Косово, Сталин і Клінтон відкинули каздал Гор-Чорномірдин щоб вирішувати питання Косово. І російські і американці вирішили знайти третього члена процесу переговорів щоб вести їх безпосередньо з Мілошевичем [21, с. 314]. Мадлен Олбрайт прийняла пропозицію щодо фінського президента Маіно Ахтісаарі, представника з країни, що не була членом НАТО. Трок – Телбот, Чорномірдин і Ахтісаарі консультувалися декілька раз щодо стратегії, а також як переконати Мілошевича, який опирався двома суттєвими союзниками НАТО – повністю вивести 50 тисяч сербських військ і військової поліції і прийняти натовські війська як основний контингент миротворчого процесу у Косово. Знаючи на те, що тільки Росія мала вплив на сербський альянс, що місто послали з Чорномірдином здійснювати регулярні візити до Белграда для того, щоб переконати Мілошевича мудро звикнути ситуацію і уникнути марних втрат до того як НАТО захопить Сербію як і Косово. Трок політиків зустрілися в Петербурзі на зустрічі Росія-НАТО. Російини видавали окремого командування і військового сектора в Косово. Вашингтон оцірився, тому що боявся, що серби мігруватимуть у російську зону створюючи сербський альянс у провінції. Нарешті російські політики пішли на відчуження своїх військ американському офіцеру, і тому тільки опосередковано натовському командуванню. Без підтримки Росії, президент ФРК був безвольним [14, с. 117]. Як тільки питання домов-

леності було погоджено в Белграді і в Москві, обидві країни спробували добитися поступку щодо втілення угоди.

НАТО прийняла бомбардування 9 червня 1999 року, і Рад Безпеки ООН прийняла відповідну постанову 1244. Резолюція ООН санкціонувала інтервенцію натовських військ у Косово і їх розміщення у провінції від ім'ямом ООН. І хоча резолюція відклала питання про остаточний статус Косово, його суверенність була невизначеною. Після цього настав час дипломатичних переговорів на високому рівні між Росією та США. Обидві сторони досягли угоди, згідно з якою Москві відмовили у її секторі в Косово, та дозволили тримати свій контингент там в межах 3600 військових (спочатку йшлося про 10 тисяч) [14, с. 118].

Американське рішення щодо Косово зупинило нестабільність не дало поширитися конфлікту за межі Балкан, що в свою чергу могло піддати небезпеці НАТО і спричинити конфронтацію з Росією періоду холодної війни. Незважаючи на стратегічні інтереси у стабілізації Косово і Боснії, Клінтона різко критикували політики, які звинуватили Америку в «стратегічній непослідовності, «глобальній «турботі» як зовнішній політиці [15, А39].

Американська, за підтримки НАТО, окупація забезпечувала мир. Унаслідок розміщення сил НАТО і Дейтонської угоди США повернули собі рішучість [14, с. 99]. Американська сила гарантувала мир, економічне покращення та стабільність на цій зруйнованій війною території.

Проте, незважаючи на вплив США у ході війни в колишній Югославії, наступні події, зокрема судові розслідування, що ледве не закінчилися ім'ямом В. Клінтона в 1998 році, напружені вибори 2000-го, та скандальна війна в Іраку підтвердили думку, про те, що американська політика знаходиться майже у кризовому стані. Це підтвердили і соціологічні опитування, що продемонстрували високий рівень громадської недовіри до основних урядових інституцій країни [17, с. 281].

Коли Клінтон закінчував свій термін як президент, вплив Конгресу у питаннях зовнішньої політики був найбільший за останні 25 років. Недолік Клінтона полягав у тому, що у нього була відсутня концепція і цільне бачення зовнішньої політики, що зрештою привело до втрати влади в дипломатії і обороні.

Окрім суперечностей у його дипломатії, він ще до того ж і був неадатний контролювати американську політику, що вказувало на провал у вирішенні дилеми успадкованої від періоду після холодної війни. Як і Буш Клінтону не вдалося лад і сформувати чітке уявлення громадськості про питаннях зовнішньої політики. Його другий термін перебування при владі жевдчив, що відсутність ясності також може завдати шкоди. Для його наступників Клінтон може слугувати навчальним прикладом.

У ширшому контексті труднощі Клінтона показали, що американські лідери зазнали невдачі, намагаючись вести націю по дорозі періоду після холодної війни. Спроби спростити боротьбу за провідну роль у зовнішній політиці і право наддержави, так само як і відхід від парадигми цільності

і послідовності у політиці ознаки невдачі. Невдача в заправданні порядку в новому світі як і спроба Клінтона нової стратегії американського лідерства підтверджують, такою висновком. Американське стратегічне бачення було несповним. Навіть після десятиліття після закінчення холодної війни не змінило ситуації в світі, і США належало знати компетенції своєї ролі за кордоном.

Перспективу подальших розвідок вбачаємо в аналізі зовнішньої політики наступного президента США Дж. Буша молодшого.

Список використаних джерел

1. Веклендский Э. Выбор: сабботаж или установка на системное лидерство. — Киев: Видавничий дім «Києво-Могилянська Академія», 2006. — 203 с.
2. Егорово-Гартман Е. Игры в солдатики. Политическая несходимость президентов. — М.: Група компаній «Нікола М.», 2003. — 336 с.
3. Ньанга Ф. А. История США. — М.: Дрофа, 2006. — 571 с.
4. Киссинджер Г. Нужна ли Америке внешняя политика? / перев. англ. язык. ред. В. Л. Николенко. — М.: Лань, 2002. — 352 с.
5. Комаров С. Н. Военно-политическая ситуация в современном мире. Исторические, современные, перспективы. — М.: КомКнига, 2005. — 240 с.
6. Лебедева М. М. Мировая политика. — М.: Аспект Пресс, 2006. — 365 с.
7. Паренти М. Власть над миром. Петлиные цели американского империализма: пер. с англ. Л. Афанасьевой. — М.: Издательство, 2006. — 288 с.
8. Рукавишников П. О. Холодная война, холодный мир. Общественное мнение в США и Европе в СССР / России: внешней политике и безопасности Зарубеж. М.: Академический проект, 2003. — 864 с.
9. A Transcript of the President Bill Clinton's Inaugural Address appeared entitled «We Face the Spring» / The New York Times, January 21, 1993. — 80 p.
10. Brands H. From Berlin to Baghdad: America's search for purpose in the post-Cold War world. — Lexington, The University Press of Kentucky, 2008. — 416 p.
11. Blumenthal S. The Clinton Wars. — N.Y.: Farrar, Straus, and Giroux, 2003. — 822 p.
12. Drew E. On the Edge. The Clinton Presidency. — N.Y.: Simon and Schuster, 1994. — 462 p.
13. Friedman T. L. Foreign Policy Cools on Back Bruner / New York Times, February 8, 1993. — 80 p. A5.
14. Henriksen T. H. American power after the Berlin Wall. — New York: PALGRAVE MACMILLAN, 2007. — 290 p.
15. Houghand J. «The Trouble with Playing Global Cop» / Washington Post, September 2, 1999. — P. A 39.
16. Judah T. Kissinger: War and Revenge. — New Haven, CT: Yale University Press, 2000. — 348 p.
17. Kelley M. America's Three Regimes. A New Political History. — Oxford: Oxford University Press, 2007. — 336 p.
18. Lambeth H. S. Transformation of American Air Power. — Ithaca, New York: Cornell University Press, 2009. — 337 p.

19. Mann J. Rise of the Vulcans: The History of Bush's War Cabinet. — New York: Viking, 2004. — 426 p.

20. Schulzinger R. D. U.S. Diplomacy since 1900. — N.Y.: Oxford University Press, 2008. — 419 p.

21. Talbot Strode. The Roosevelt Hand: A Memoir of Presidential Diplomacy. — N.Y.: Random House, 2002. — 478 p.

Худолій А. А. Аналіз зовнішньополітичного курсу Б. Клінтона

Продивілізовані зовнішньополітичний курс адміністрації колишнього президента США Б. Клінтона. Розглянуті основні моменти зовнішньої політики американського президента за час його перебування у власті. Обґрунтовано ключові поняття зовнішньої політики США на протязі 1993–2001 років. Вивчені і описані політичні висловлювання і мотивації політичних ідей американського президента.

Ключевые слова: зовнішня політика, конфлікт, переговори, договори, контроль.

Khudoliy, A. O. Analysis of Bill Clinton Foreign Policy

The article deals with foreign policy of the former American president Bill Clinton. The main aspects of American foreign policy during Clinton's presidency are described. Key notions of foreign policy of the USA from 1993 till 2001 are analyzed. Political views of the American leader and motifs of his political activity are studied and described.

Key words: foreign policy, conflict, negotiation, treaty, control.